

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

O vprašanju glede občinskih tajnikov.

Eno izmed precej važnih vprašanj, ktere bo treba v doglednem času rešiti, je tudi vprašanje glede občinskih tajnikov.

Vsak urad ima osebo, pisarniško moč, ki vodi pisarniške posle; ki ima splošen pregled o manipulaciji; ki daje pojasnila; sestavlja poročila; vodi zapisnike in še brezštevilno drugih poslov enake vrste. — Načelnik urada — v našem slučaju občinski predstojnik ali župan — ne more biti vedno in v vsakem slučaju osebno navzoč. — Zastopati bi moral župana v uradu prvi ali drugi svetovalec. Mi smo namreč nele mnjenja, ampak tudi prepričani, da mora imeti vsak — tudi najmanjši kmetki — občinski urad svoje uradne ure, da ne bo treba čakati strankam po 3, 4 in več ur, da pride gospod župan iz gozda, s polja itd.

No tedaj: župana ni, prvega in drugega svetovaleca ni, tretje osebe tudi ne. — Nekdo pa mora biti v občinskem uradu, kajti tudi občinski urad bo moral biti, kakor smo pisali v prvi letošnji številki.

V vsakem občinskem uradu, bo treba namestiti osebo, pisarniško moč, občinskega tajnika, čegar skrb bo po navodilih opravljati vse pisarniške posle, ki se tičejo občinskih agend, dajati strankam pojasnila, sprejemati prošnje itd. Goto vo je seveda, da bo moral občinski tajnik poznati občinsko poslovanje, tičeče se avtonomnega in prenešenega delokroga.

V kolikem času se bo dala ideja glede stalnih občinskih tajnikov realizirati, izvršiti, — tega danes ni mogoče določiti. Finance, denarno vprašanje, bo tu igralo seveda precejšno vlogo. — Ampak pisec tega članka je docela uverjen, da

je ta ideja izvršljiva; da, še več, — izvršiti se mora, če hočemo slovenske občine postaviti vsaj na približno tako stališče, kakor se namerava in kakoršne morajo biti.

Zakon stvarstva je tak, da vsi ne moremo biti na enakih stopinjah. Z enakim socialnim stališčem in z enakimi dohodki. V tem oziru bode razlika med občinskimi tajniki neizogibna. — V večjih občinah bodo večji, v manjših manjši dohodki. Pač pa bo na vsak način pogoj: starostna preskrba!

Uverjeni smo, da se nijedna občina ne bode branila nekoliko naklad, da plača svojega občinskega tajnika, saj tisti izdatki občini ne bodo v kvar. Nasprotno! Če bodo občine v stanu, voditi svoje gospodarstvo v redu, zlasti pa — kar je zelo važno! — mogle pričeti tudi z inicijativnim delom, potem se bode našel tudi vir dohodkov, ki bode kril izdatke za plače občinskih tajnikov.

Primerna občinska naklada na žgane in opojne pijače, ki pa bi se morala urediti z odobrenjem deželnega odbora (oziroma deželnega zbora) za vso deželo enako, krila bi morda velik del, če ne vseh izdatkov za občinske tajnike. In koliko dobrega bi bila taka naklada na dve strani!

Sicer pa ni namen pisca tega članka rešiti finančnega vprašanja te zadeve, ampak v prvi vrsti opozoriti merodajne faktorje, na vprašanje o občinskih tajnikih.

Kranjski deželni zbor je pomnožil uradno osobje do največ mogoče višine. Stalo bo to deželo ogromne svote, a potrebno je bilo. Pa bi vsaka občina ne mogla vzdrževati si ene pisarniške moči?

Upoštevati je pa treba tudi socialno stran tega vprašanja. Koliko uporabnih moči bo dobilo — če že ne prav dobre — pa vsaj primerno

eksistenco. Koliko družinskih očetov bo v stanu na pošten način preživiti svojo družino!

Prepričani smo, da bode deželni odbor zlasti sedaj, ko se namerava pričeti s temeljito reorganizacijo občin in občinskih uradov, storil tudi glede tega vprašanja vse potrebno in morda tudi pripomogel, da se dobi delno pokritje za troške posredovanjem dežele same. Bilo bi pa najmanj pravično, da stori v tem oziru nekaj tudi država, saj provzroča takozvani »prenešeni delokrog« občinam največ dela in preglavice, zlasti ker morajo občine državi zastonj opravljati tlako.

Sicer imajo poleg mestnih tudi nekatere kmečke občine že sedaj svoje tajnike, oziroma pisarje z naslovi občinskih tajnikov. Vendar pa je treba urediti to vprašanje sistematično ter je postaviti na zakonito podlago, občinske tajnike pa organizirati k o t s t a n. Le tako bo mogoče tekom časa postaviti naše občine na ono stališče, na katerem bi že morale biti, če bi se ne bilo prespalo v tem oziru nekaj desetletij.

Da bode pa mogoče doseči kaj uspehov, bode naloga deželnega odbora, prirejati poučne tečaje za občinske tajnike v večjih krajih dežele, kjer se bode razlagalo navodilo o uradovanju in pisarniškem poslovanju. To bode tem lažje, ker se bode pričelo tudi redno izvrševanje občinskih revizij. —

Toliko za danes v teoriji; pisan je ta članek bona fide, z najboljšim namenom vsaj vzbuditi zanimanje za to po našem mnenju važno vprašanje.

In že to je nekaj!

F. K.

Občine in njihove jezikovne pravice.

C. kr. politična ekspozitura v Mozirju je zahtevala od občine Kokarje domovnico za 14-letnega Senice Ivana, trgovskega učenca v Guštajnu na Koroškem. Občina Kokarje je odločila, da se dečku ne more prej domovnica izročiti, dokler ji politična ekspozitura ne dokaže s slovensko pisanim krstnim listom, da je deček Senica Ivan zakonski sin Senice Ivana st.

Politična ekspozitura pa ni oskrbela slovenskega krstnega lista, temveč je poslala občini Kokarje nemški »Ex offio Geburts- und Taufschein« župnega urada v Guštajnu, na kar ji je občina ves spis vrnila s prošnjo, naj ji prestavi — ali sama to nemško listino, ali pa naj oskrbi ta prevod pri pomožnih uradih c. kr. namestnije v Gradcu, na kar se bode z zadevo dalje uradovalo.

Na to izjavo je izrekla c. kr. politična ekspozitura v Mozirju (komisar dr. Lubec) nesmiselno in v zakonu neutemeljeno razsodbo, da je občina dolžna sama na svoje stroške oskrbeti prevode nemških listin ter je županu zažugala z globo

20 K, ako ne dološlje v 14 dneh zahtevane domovnice.

Toda župan Blatnik Franjo, zaveden mož, ki se ne boji nobene birokratske sitnobe, je vložil na c. kr. namestnijo v Gradec sledeči

priziv:

1. Podpisano županstvo se ne brani izdati Senici Ivanu domovnice, če mu c. kr. politična ekspozitura dokaže, da je 14-letni Senica Ivan res zakonski sin sem pristojnega Senice Ivana st. Tega dokaza c. kr. politična ekspozitura z nemškim »Ex offio Geburts- und Taufschein« ni doprinesla kajti podpisani župan ni več nemščine, radi česar se on ne more kot odgovorni načelnik občine na lastne oči prepričati, kaj je v nemški listini tiskano oziroma pisano.

2. Takšen v slovenskem jeziku pisan dokument je podpisano županstvo zahtevalo s svojim dopisom z dne 29. oktobra broj 1657 in sicer v smislu člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra l. 1876. drž. zak. broj 142, ki je bil izdan za jezikovne pravice državljanov, a ne za c. kr. urade, kar dokazuje izrecni naslov tega zakona. Ker je župan zastopnik državljanov v občini, ima on vso pravico zahtevati, naj mu c. kr. uradi predlagajo vse dopise, listine, tiskovine itd. v uradnem jeziku občine, županstva Kokarje, torej v slovenskem jeziku.

3. Župnija in občina Guštajn se nahajata v c. kr. okrajnem glavarstvu Velikovec na Koroškem, kjer govori narod slovenski jezik. C. kr. politična ekspozitura v Mozirju bi bila kaj lahko potom c. kr. okrajnega glavarstva v Velikovecu na tukajšno željo zahtevala od župnega urada v Guštajnu slovenski rojstni in krstni list. Ker je to opustila, je bila ona dolžna ali sama oskrbeti prevod ali ga izposlovati od pomožnih uradov c. kr. namestnije v Gradcu i to toliko več, ker je bila s tuuradnim dopisom z dne 18. decembra 1907 broj 1936 za to izrecno naprošena.

4. Trditev c. kr. politične ekspoziture v Mozirju, da je občina dolžna sama na svoje stroške oskrbeti prevod nemških listin, ni v nobenem avstrijskem zakonu utemeljena; kajti sicer bi tudi nemške občine morale slovenske listine na nemščino same in na svoje stroške prelagati, v resnici pa jim predstavljajo slovenske listine pomožni uradi c. kr. namestnije oziroma oni deželnega odbora v Gradcu in sicer brezplačno. Slovenska občina Kokarje se smatra z nemškimi občinami v deželi za ravnopravno, zato zahteva ona neupogljivo za sebe vse one jezikovne pravice, katerih so se strani države in dežele deležne nemške občine.

5. Podpisano županstvo ne smatra nobenega prevoda, katerega bi občina oskrbela od zasebnih oseb za merodajnega in zanesljivega, temveč smatra le one prevode za prave, katere oskrbe v

to upravičeni uradi t. j. c. kr. okrajno glavarstvo z ekspozituro in pomožni uradi c. kr. namestnije oziroma deželnega odbora. Zasebni prestavljajci ne morejo biti za resničnost prevoda odgovorni, če niso v to oblastveno pooblašeni; zato se podpisano županstvo ne more v ta namen nikamor drugim obračati.

6. Trditev c. kr. politične ekspoziture v Mozirju, da je priloženi nemški rojstni in krstni list pisan v jeziku, ki je v štajerski deželi v navadi, se more nanašati le na občine samo z nemškim občevalnim jezikom, nikdar pa ne na slovensko občino Kokarje; kajti listine pisane v nemškem jeziku ne morejo v smislu razsodbe državnega sodišča z dne 3. julija 1906 broj 264 str. 11. odstavek 2. alterirati pravice, ki so občinam kot zastopnicam državljanov v državnih osnovnih zakonih zajamčene. Sicer pa brez ozira na to ni nemški jezik v občini Kokarje v navadi, ne govori ga nikdo.

Ako bi bil nazor c. kr. politične ekspoziture v Mozirju pravi, tedaj bi smeli po analogiji vsi c. kr. državni uradi nemškim občinam na Štajarskem in Koroškem dopisovati v s l o v e n s k e m jeziku, saj je ta v teh deželah v navadi, in bi torej one bile dolžne si same oskrbeti prevode slovenskih dopisov in listin. Iz prakticiranja takih brezmiselnih nazorov, bi nastala v državi babilonska zmešnjava.

7. Podpisano županstvo zavrača najodločnejše izmišljeno trditev c. kr. politične ekspoziture, češ da občina Kokarje zabranjuje uradovanje in da dela ona svojim občanom škodo. Županstvo Kokarje zahteva svoje pravice, naj torej c. kr. politična ekspozitura izvršuje svoje dolžnosti. Če se tam domneva, da trpi Senica Ivan ml. radi tega škodo, naj mu izda ekspozitura v svojem imenu začasni »Certifikat domovinstva«, dokler se njegova pristojnost ne dožene in konec bo »škode«. Ekspozitura izvršuj svojo pravico in dolžnost, občina pa svojo! S tem, da zahteva podpisano županstvo za svoje uradovanje prevode nemških listin, čuva in varuje v smislu člena XIX. zgoraj naštetega zakona nedotakljivo pravico vseh Koroških občanov, državljanov, čuva namreč in goji slovensko narodnost in slovenski jezik pred krivicami države.

Visoka c. kr. namestnija v Gradcu blagovoli torej odlok c. kr. politične ekspoziture v Mozirju z dne 21. decembra 1907. broj 7596 kot v zakonu neutemeljen razveljaviti ter razsoditi, da je ta c. kr. urad dolžan v smislu člena XIX. tu omenjenega osnovnega zakona oskrbeti občini Kokarje slovenski rojstni in

krstni list oziroma prevod nemškega in da županu zažugana globa ni utemeljena.

Štiri priloge

Županstvo občine Kokarje dne 27. dec. 1907.

župan

Franjo Blatnik

C. kr. namestnija v Gradcu je ta priziv proučevala skoro osem mesecev (!) Ob znani ponemčevalni tendenci c. kr. vlade je to indirektni dokaz, da je pravica na strani občine; kajti sicer bi Gradec priziv takoj zavrnil in razsodbo ekspoziture odobril, kar se pa ni zgodilo. C. kr. namestnija se je za sedaj razsodbi izognila s tem, da je ekspozitura v Mozirju ukazala, naj ona najprej določi domovinstvo Senica Ivana ml., potem naj sodi inštančnim potom ter naj po nastali pravomočnosti razsodi v smislu § 42. zakona z dne 3. decembra 1863. drž. zak. broj 105.

Občina Kokarje bi seveda skrbela, da bi se ta inštančni pot končal z ozirom na doprinešenje dokaza za ojo (krstnega lista) v slovenskem jeziku pri upravnem sodišču; kajti ona zastopa stališče, da ji morajo državni uradi v zadevi domovinstva za neznane osebe doprinesiti dokaze v njenem uradnem jeziku; šele potem more nastopiti razsodba v smislu § 42. prej omenjenega zakona in sicer samo tedaj, če bi občina vkljub razumljivemu dokazu ne priznala domovinstva.

C. kr. politična ekspozitura je na to predložila občini Kokarje delavsko knjižico očeta Senice Ivana, katero mu je bila ta občina izdala l. 1879., z ukazom, naj se ji poroča, če občina prizna na podlagi te knjige domovinstvo Senici Ivanu st. Občina ji je nato poročala, naj se ji poizve, v kateri občini in od kedaj biva Senica Ivan st. na Koroškem; šele na podlagi te poizvedbe bode mogoče določiti njegovo identičnost ter se o njegovem domovinstvu izjaviti.

Hočeš, nočeš je dala c. kr. politična ekspozitura po orožnikih na Koroškem poiskati Senicovo bivališče ter je občini Kokarje predložila nemško orožnikovo poročilo z ukazom, naj se zdaj izjavi o domovinstvu. Novi župan Praznik Josip pa ni vzel nemškega poročila orožnikov na znanje, temveč je ves spis vrnil ekspozituri z zahtevo, naj mu poroča v slovenskem jeziku rezultat poizvedbe o bivanju Senice Ivana st. C. kr. ekspozituri zdaj ni družega preostajalo, nego zakoniti županovi zahtevi ustreči in mu poročati v slovenskem jeziku, da biva Senica Ivan st. že od leta 1879. v občini Guštajn na Koroškem.

Ker bi se ta zadeva po vseh inštancah gori do upravnega sodišča zavlekla za več let in bi bilo prav lahko mogoče, da bi Senica Ivan st. med tem časom umrl, vsled česar bi vsi udje njegove družine še nadalje ostali pristojni v občino Kokarje, je bila sedaj ta prisiljena, da se izogne morebitni preteči škodi, prositi občino Guštajn za

sprejem Senice st. v ondotno domovinstvo. Občina Guštajn je prošnji ustregla. Tako se je vsa zadeva končala z naglim zaključkom, kajti s sprejemom Senice Ivana st. in njegove družine v domovinstvo občine Guštajn, je nakrat prenehala za c. kr. politično ekspozituro potreba, oskrbeti občini Kokarje slovenski krstni list za Senico Ivana ml. zakonskega sina Senice Ivana st.

Občina Kokarje je razumela s svojim političnim taktom doseči:

1. da ji je morala državna oblast poiskati bivališče in čas bivanja njenega po osebi neznanega domačina, ter jo spravila v domovinstvo občine njegovega domovanja;

2. da ji je morala državna oblast predložiti poročilo o poizvedbah v njenem uradnem jeziku.

Gotovo bi bila občina Kokarje tudi dosegla, da bi ji bile morale državne oblasti oskrbeti tudi krstni list v slovenskem jeziku ali vsaj slovenski prevod, in to je smisel državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra l. 1867. drž. zak. broj 142., ki ni bil izdan za c. kr. državne in deželne urade, temveč za državljane in občine.

Naj slovenske občine na ta način, kot občina Kokarje, dosledno zahtevati vse spise, tiskovine, listine itd. od nadrejenih jim deželnih in državnih uradov, potem mora doseči pravico naš slovenski jezik, ker na naši strani je v zakonu utemeljena pravica.

Kolkovne pristojbine in kolkovni tarif.

Država pobira od pravnih opravil, listin, spisov in drugih uradnih poslov pristojbine deloma neposredno, deloma v kolkih. — Na zadnji način je treba občinam posebno paziti.

Uradno dopisovanje pa ne pride v poštev pri plačevanju pristojbin, — je torej kolkov prosto.

Za občine velja oproščenje pristojbin le glede onih listin, spisov in vlog, ki jih vlagajo ali izvršujejo v javne namene, ki jih morajo opravljati, ne pa tudi glede pravnih poslov, ki se tičejo njihovega lastnega premoženja ali njihovih naprav in zavodov.

Če vloži stranka vlogo, ki ni zadostno ali sploh ni kolkovana, naj se vloga zavrne; če stranka vloge noče sprejeti nazaj, naj se to na spisu (aktu) pripomni in uvede kazensko postopanje radi kolkovnega prestopka s tem, da se dotični slučaj ovadi uradu za odmero pristojbin. — Le če je potrebno iz javnih ozirov, da se uradno poslovanje takoj izvrši, ker bi sicer utegnili vsled opustitve nastati kaka nevarnost za stranko, naj se vloga takoj sprejme in pomankljivi kolek oziroma pristojbina naknadno izterja.

Občinska predstojništva so odgovorna za kolke, ki manjkajo v uradnih spisih (aktih) z ozi-

rom na odmerjene kazni na imovini glede dohodarstvene uprave.

Organi finančne uprave — (vodja kontrolnega okraja finančno straže) ima nalogo, izvrševati časovne revizije glede kolkovanja pri občinskih uradih. Takrat se jim morajo izročiti v vpogled akti in občinski računi.*)

Prilepljenje kolka.

Kot pravilo naj velja, da bi se vsaka listina ali vsak spis, ki mora biti kolkovan, pisal na takem papirju, ki ima že vtisnjeno postavno kolkovno znamko. — Pisana mora biti dotična listina tako, da je kolkovna znamka prilepljena na prvi strani pole in da ni prepisan niti naslov (kakor n. pr. »Zapisnik«, »Spričevalo«) niti podpis čez kolek, ampak prepisan mora biti — z enako pisavo — v ravni črti čez znamko pod kolkovnim znamenjem, torej ondi, kjer se nahaja vtisnjena letnica in sicer tako, da pride druga vrsta (tako pod naslovom) čez kolkovno znamko. Prepisana pa mora biti znamka spredaj (na levo) in na vsak način še nadalje (na desni) dotične pole. — Vloge, ktere je treba kolkovati, kakor tudi priloge, kolkujejo se izjemoma šele po izgotovitvi, če se ni že preje nanašala nanje kolkovna obveznost, — vsekakor pa popreje, kot se vložijo. — Kolkovna znamka se prilepi na prvi strani pole oziroma prvi vrsti in se potem ko se je vložila dotična vloga pri občinskem uradu, nanjo pritisne uradni pečat z črno barvo tako, da je del pečata odtisnjen na barvastem delu kolka, drugi del pa na dotični poli. — To se zove obliteriranje.

Da bo naš spis popoln, priobčimo tu še kolkovni pregled po višinah zneskov ali — kakor se zove — **kolkovno lestvico** (Skala)

lestvica (skala) I.

za menjice

		K	h
do	150 K	—	10
nad 150 K	do 300	—	20
" 300	" 600	—	40
" 600	" 900	—	60
" 900	" 1200	—	80
" 1200	" 1500	1	—
" 1500	" 1800	1	20
" 1800	" 2100	1	40
" 2100	" 2400	1	60
" 2400	" 2700	1	80
" 2700	" 3000	2	—
" 3000	" 6000	4	—

in tako dalje od vsakih nadaljnjih 3000 K po 2 K

*) To pač ne bode vseskozi držalo in je pisatelj dotičnega nemškega spisa po katerem je ta naš spis posnet, malo preveč vester z ozirom na državo. — Glede revizij kolkov občine kot avtonomne oblasti glej 481. vprašanje in odgovor v lanskem letniku »Občinske Uprave« št. 21.

več; pri tem se smatra ostali znesek manje kot 3000 K kot polni znesek.

lestvica (skala) II.

za pravne listine (zadolžnice, itd.)

		K	h
do	40 K	—	14
nad	40 K do	80	26
"	80 " "	120	38
"	120 " "	200	64
"	200 " "	400	1 26
"	400 " "	600	1 88
"	600 " "	800	2 50
"	800 " "	1600	5 —
"	1600 " "	2400	7 50
"	2400 " "	3200	10 —
"	3200 " "	4000	12 50
"	4000 " "	4800	15 —
"	4800 " "	6400	20 —
"	6400 " "	8000	25 —
"	8000 " "	9600	30 —
"	9600 " "	11.200	35 —
"	11.200 " "	12.800	40 —
"	12.800 " "	14.400	45 —
"	14.400 " "	16.000	50 —

Nad 16.000 K je treba od vsakih nadaljnjih 800 K doplačati po 2 K 50 h; pri tem se smatra nižji znesek manje kot 800 K kot popolni znesek.

lestvica (skala) III.

za pogodbe

		K	h
do	20 K	—	14
nad	20 K do	40	26
"	40 " "	60	38
"	60 " "	100	64
"	100 " "	200	1 26
"	200 " "	300	1 88
"	300 " "	400	2 50
"	400 " "	800	5 —
"	800 " "	1200	7 50
"	1200 " "	1600	10 —
"	1600 " "	2000	12 50
"	2000 " "	2400	15 —
"	2400 " "	3200	20 —
"	3200 " "	4000	25 —
"	4000 " "	4800	30 —
"	4800 " "	5600	35 —
"	5600 " "	6400	40 —
"	6400 " "	7200	45 —
"	7200 " "	8000	50 —

Trgovski računi in pobotnice so do všteti 20 K kolka prosti; nad 20 K do 100 K pa kolek za 2 h, nad 100 K 10 h.

Glede pravilnega kolkovanja pravnih listin po lestvici II, na primer zadolžnic, pa opozarjamo na tem mestu, da se jih mora kolkovati v dvojni višini, če se smatra kot dvojna pogodba, na primer pri zadolžnicah, če jamči poleg dolžnika še druga ali več oseb solidarno za dolžno svoto.

V naslednjih člankih priobčimo kolkovni tarif detajlirano za posamezne slučaje.

(Dalje prihodnjič)

Vprašanja in odgovori.

22. Županstvo V.

Vprašanje: Tukajšnja občanka je prosila za sprejem in je bila sama sprejeta kot vdova, njeni mladoletni otroci pa ne. Ali bodo sprejeti tudi otroci te vdove, ako stavi županstvo tak predlog pri tuji občini?

Odgovor:

Niti v starem, niti v novem domovinskem zakonu nimamo določb, da bi zakonski otroci sledili pri spremembi domovinstva za materjo, pač pa pravi § 12. domovinskega zakona iz l. 1863, da sledijo pri spremembi domovinske pravice zakonski otroci očeta, nezakonski pa mater.

V Vašem slučaju so otroci dotične vdove gotovo zakonski in obdržijo zaradi tega tudi pri spremembi domovinske pravice matere svoje domovinstvo v občini, kamor je bil pristojen njih oče ob času smrti. Tuja občina ni prisiljena sprejeti otroke v svojo zavezo, če ravno je sprejela njihovo mater-vdovo.

23. Županstvo V.

Vprašanje: Če se vdova ali nezakonska mati poroči ali spremene tudi nedoletni otroci domovinstvo z materjo vred?

Odgovor:

Vprašanje glede vdove, ki spremeni domovinstvo, je rešeno že gori. Če namreč vdova spremeni domovinstvo, bodisi z moštivijo, bodisi na kak drug način, obdrže njeni zakonski otroci domovinstvo tam, kamor je bil pristojen njih oče ob času smrti.

Drugačna je stvar pri nezakonskih materah. Če se nezakonska mati poroči, ostanejo nezakonski otroci pristojni tje, kamor je bila pristojna mati pred moštivijo. Če se pa po moštvi nezakonski otroci pozakonijo (legitimirajo) postanejo vsled moštve matere pristojni tje, kamor je pristojen njih oče oziroma po moštvi tudi njih mati.

24. Županstvo V.

Vprašanje: Ali se more vsled enkratne ubožne podpore odkloniti sprejem v občinsko zavezo na podlagi desetletnega posestovanja?

Odgovor:

V smislu domovinskega zakona iz leta 1896 se more odkloniti sprejem v občinsko zavezo le, če se je dajala kaka trajna ubožna podpora. Mimoidoča enkratna podpora ne more ovirati pri posestovanju.

25. Županstvo V.

Vprašanje: V naši občini biva nekaj tujcev že nad 10 let. Po danih razmerah je pričakovati, da bodo v doglednem času rabili ubožno podporo, in da se bodo zato obrnili na našo občino, da jim damo domovinstvo. Ker niso storili ničesar takega, da bi jih iz občine s silo iztirali, prosimo pojasnila, kako se jih ubraniti?

Odgovor:

Odkrito Vam povem, da je popolnoma nemogoče se takih tujcev ubraniti.

26. Županstvo V.

Vprašanje: V kolikem času se mora rešiti prošnja za sprejem v občinsko zavezo?

Odgovor:

Po § 6 domovinskega zakona iz leta 1896. se morajo take prošnje rešiti vsaj tekom šestih mesecev, ker sicer pripade pravica rešitve pristojnemu okrajnemu glavarstvu.

27. Gospod J. B. v D.

Vprašanje: Kdaj je zadnji rok za vlaganje prošenj za oproščanje vojaške službe in uvrščenje v nadomestno rezervo?

Odgovor:

Praviloma se morajo vlagati take prošnje jeseni meseca novembra, takrat — ko se vrši zglaševanje nabornikov za redni nabor pri županstvih. Lahko se pa vlagajo prošnje tudi kasneje, vendar pa tako, da lahko o njih odločuje naborna komisija in sicer tam, kjer je dotičnik pristojen.

Če n. pr. kdo biva v Ljubljani, ima pa domovinsko pravico v Kranju, odločevati mora o prošnji naborna komisija v Kranju, ker je tam njegova pristojna politična oblast. To velja v splošnem glede vseh prošenj za vojaška oproščanja. Za enoletne prostovoljce velja še posebej, da lahko izroče prošnjo tudi osebno naborni komisiji, toda le takrat, če pride k naboru v svojem pristojnem okraju, ne pa v drugem, kjer začasno biva.

Proti pijančevanju v obče in proti žganjepitju posebej.

Nevarnejše kot nalezljive bolezni je neizmerno pijančevanje, v prvi vrsti seveda žganjepitje. Žalibog, da v tem oziru ne zaostaja tudi naša ljuba Kranjska dežela! Dolžnost vseh poklicanih činiteljev je stremeti za tem, da se izdatno omeji pijančevanje, zlasti žganjepitje; prepričati se seveda ne da, ampak utesniti na določene meje. — In kdo je v to bolj poklican, kot naše občine!

Občinski zastopi naj v svojem lastnem, postavno načrtanem delokrogu sklenejo občinske naklade na žganje, posebno ondi kjer se nahaja že več žganjarn. Brezpogojno naj županstva ne dovoljujejo licenc čez policijsko uro tam, kjer se toči žganje (sem spadajo pač tudi mestne kavarne!) Ne dovoli naj se ne ena koncesija več za točenje žganja! Če pa to stori višja oblast preko občinskega zastopa, naj občina proti temu protestira v postavni obliki.

Toliko kot uvod k članku, ki ga je priobčila »Zlata Doba« in ki ga v sledečem ponatisnemo tudi mi, ker se nam zdi tako važen, da se ga ne sme prezreti, ampak se ga mora ponovno čitati. Glasi se:

Na adreso visoke c. kr. deželne vlade in slavnih c. kr. okrajnih glavarstev.

Visoka c. kr. deželna vlada in nji podrejene oblasti, c. kr. okrajna glavarstva, so poklicana, da vzdržujejo v deželi red in mir, da čuvajo dane

postave in odloke, da varujejo ljudstvo občnih neizgovinljivih in pospešujejo njega blagostan.

Pod ta poglavja spada tudi gostilniški red, določbe glede točenja alkoholnih pijač in kar je s tem v zvezi.

Tukaj se gre za blagostan ljudstva; to povzroča pogosto jako velike nezgode — gre se pogosto za življenje človeško — s tem se kali neštokrat javni red in mir, in o tej zadevi imajo izdanih tudi precej odlokov in postavnih določb.

C. kr. okrajna glavarstva in njim podrejeni organi, žandarmerija, večkrat z veliko gorečnostjo izvršujejo svojo službo, vestno pazijo v nekaterih stvareh na najmanjši prestop in ga strogo zasledujejo.

Tako so na pr. okrajna glavarstva in žandarji razvijali nedavno posebno gorečnost, ko se je šlo za napise po naših vaseh, če naj so samo-slovenski ali slovensko-nemški. Žandarji so vestno naznanjali vsak izbris takega nemškega napisa, in okrajna glavarstva so zagrinjala župane s celimi kupi tozadevnih ukazov.

Istotako razodevajo okrajna glavarstva veliko natančnost in skrb za red s tem, da izdajajo včasih ljudstvu nešteto ukazov in prepovedi, kjer se gre večkrat za brezpomembne malenkosti.

Tudi žandarji izvršujejo večkrat vestno svojo službo, in stresajo kaj radi svojo mogočnost nad kakim revežem ali preprostim kmetom, če se gre za kako cokljo, za pobiranje kosti in cunj od strani takega ubožca brez patenta, ki se drugače ne more preživeti, in kar je drugih takih drobčkenih reči, pri katerih sta državni red in mir v jako mali nevarnosti.

Ali kako neizprosno strogo se ravna večkrat z ubogim kmetom, ki mu je živinče poginilo, pa se želi z njega mesom še nekoliko okoristiti. Kaka pota k sodnijam, kake neskončne šikane včasih zaradi enega kosca mesa! — Gotovo je tudi to prav, da se pazi na zdravje, ko bi se pazilo tako tudi tam, kjer je zdravje v veliko večji nevarnosti!

Toda tudi glede gostiln in točenja pogubnega alkohola imamo nekaj določb. In tu sta red in blagostan državljanov nekaj bolj v nevarnosti kakor pri samoslovenskih napisih. Tu se gre res za zdravje nešteti oseb, za srečo celih družin, za obstoj mnogih posestev, za srečo ali nesrečo celega ljudstva.

Dovolimo si vprašati slavne c. kr. oblasti.

Kako se pa ta izpolnjujejo? Kako se pa od strani poklicanih organov pazi na njih izpolnjevanje?

Imamo določbo, da se ob sobotah zvečer od 5. dalje in ob nedeljah od 12. ne sme točiti žganje. Kdo se še zmeni za to prepoved?!

Imamo predpisano policijsko uro, pa poznamo slučaje, ko se pred očmi c. kr. žandarmerije pije in popiva celo noč, slučaje, ko so gostilne v najbližnji bližini žandarmerijskih postaj redno odprte čez polnoč. Zakaj? Zato, ker so navadno žandarji sami zadnji gostje.

Rokodeleci brez patenta, ki se ne vedo drugače preživeti, se brez usmiljenja kaznujejo, ako izvršujejo svoj obrt, brez katerega živeti ne morejo. Reklo se bo: kaj hočemo! Postava tako govori in mi je ne moremo spremeniti.

Vprašamo: Zakaj se pa vse postave enako ne izvršujejo?

Na koliko krajih se toči žganje zakotno brez patenta. A žandarji, ki navadno zasledijo vse, tega pogostokrat nič ne vidijo.

Določbe o prodaji v zaprtih posodah in kar je drugih določb zlasti o točenju žganja — n. pr. da se v prodajalnah mora žganje v posebnem prostoru točiti, se prestopajo neprestano. A nikogar ni, ki bi se za te prestopke zmenil; ali se pa dajo oblastva prevarati in nalagati, in tako se dalje greši na potrpežljivost in popustljivost vladnih organov.

Ako hoče kdo dobiti novo koncesijo, se potem okrajnega glavarstva vpraša županstvo, če je potreba. Toda ako županstvo novo gostilno odkloni, se primeri, da jo okrajno glavarstvo vendar podeli; in če jo odkloni tudi to, se rekurira na deželno vlado in koncesija je dobljena.

Dovolimo si vprašati: Zakaj se pa potem občina sploh kaj vpraša, ako nje votum nič ne velja? — Pri vprašanju po novih gostilnah bi morala odločevati edino občina, ker ona edina ima novih bremen, ki jih zakrivlja alkoholizem, skrbeti za po alkoholu obubožane in propale eksistence.

Leta 1901 je bilo na Kranjskem 2373 žganjarij, v katerih se je žganje točilo, leta 1906 pa 2862.

Leta 1901 prodajaln z žganjem na drobno 173, leta 1906 pa že 234.

Leta 1901 trgovin z žganjem na debelo 434, leta 1906 celih 755.

Na ta način se bo v desetih letih vse podvojilo.

Slavne c. kr. oblasti, kam pa mislite? Quousque tandem? Kakor bi že ne bilo vsega, gostiln in žganjarn, desetkrat preveč, se z dovoljenjem c. kr. uradov odpirajo vsak dan nove. Ali se morda s tem pospešuje ljudski blagor, ako se odpira vedno več novih prilik, ob katerih se ljudstvo gmotno, fizično in moralno ugonablja?

V imenu ljudstva, pod jarmom alkoholizma ječočega, v imenu tisočev jokajočih žena in zanemarjenih otrok prosimo in zahtevamo, da se ne dovoli več ni ena koncesija, bodi za prodajo in točenje žganja, bodi za gostilno sploh, ker je de-

žela že itak desetkrat prenasršena z vsemi temi napravami, ki služijo le pogubi ljudstva.

Mi nočemo visoki c. kr. deželni vladi v tem oziru ničesar očitati. Določbe se niso izpolnovale, ker jih ni nihče urgiral.

Naznanjamo pa zdaj visoki vladi in slavnim glavarstvom z vso uljudnostjo, da bomo mi poslej na to skrbneje pazili. In prosimo uljudno in zahtevamo odločno: Visoka c. kr. deželna vlada kranjska in vseh dežel, koder prebivajo Slovenci, blagovoli skrbeti z vso natančnostjo, da se bodo vsaj te pičle in pomanjkljive določbe, katere imamo v oziru omejevanja alkoholizma, vse do pičice natančno izpolnovale. — Prosimo tudi, naj visoka c. kr. deželna vlada izda v tem oziru še novih ukazov, v kolikor je to mogoče v njenem področju. Hvaležnost deželanov ji je zaradi tega zagotovljena.

Svoje somišljenike in vse prijatelje ljudstva pa pozivljamo, da nam (uredništvu »Zlate Dobe«) pridno poročajo, kako se bodo te določbe poslej izvrševale. Pošljite nam vse pritožbe, če se je kaka gostilna zoper voljo občinskega odbora dovolila, če se policijska ura drži, če se druge omejitve pijančevanja izpolnjujejo in če žandarji izvršujejo svojo dolžnost v tem oziru.

Razne vesti.

Državni zbor. Politično obnebe, ki visi nad našim državnim zborom, ni kaj jasno. Nihče ne more vedeti danes, ali bo mogel parlament, ki se skliče zopet v najkrajšem času, priti do dela. Tudi ni gotovo, če se obdrži sedanje ministerstvo pod Bienertovim predsedstvom. Sicer to ni naša stvar, razpravljati o tem vprašanju. — Važno se nam zdi le omeniti, da se je združil močan slovanski klub, ki šteje 125 poslancev, pod naslovom: »Slovanska enota«. Ta šteje: 28 čeških agrarcev, 20 mladočehov, 20 članov »Saveza južnih Slanena«, 17 pristašev moravske katoliško-narodne stranke, 17 poslancev »Slovenskega kluba«, 12 čeških radikalec, 5 starorusinov, 4 poslance moravske ljudske stranke in 2 realista. Torej krepak obroč!

Za slovensko vseučilišče. Ponovno se oglašamo z zahtevo slovenskega vseučilišča v Ljubljani. — Nekateri občine so že stavile tozadevne zahteve, večina pa se še ne gane, tako da jih moramo podrezati. Mestni občinski odbor v Višnji-gori je imel dne 24 jan. izredno sejo, v kateri je zahteval potem resolucije slovensko vseučilišče v Ljubljani in protestiral proti laški univerzi v Trstu. Ravno ta dan je sprejela slično resolucijo tudi občina Draga. Naj bi slovenski občinski odbori sledili temu vzgledoma! Stališče poslancev je tudi lažje potem, če se morejo sklicevati na ljudske želje in sklepe. Na noge občinski zastopi v tem tako važnem vprašanju!

Akcija za slovensko vseučilišče. Kakor znano, sklenil je deželni odbor Kranjski vseučiliški odsek, ki bi obstal iz sledečih članov: deželnega

glavarja, dveh zastopnikov deželnega odbora, župana ljubljanskega, dveh zastopnikov občinskega zastopa ljubljanskega, štirih kranjskih državnih poslancev, treh zastopnikov bogoslovnega učilišča ljubljanskega, po 2 zastopnikov Slovenske Matice, »Pravnika« in »Leonove družbe« in enega zastopnika srednješolskih učiteljev. Za svoja zastopnika določil je deželni odbor prof. Jarca in dr. Lampeta, kot zastopnika sred. šol, prof. pa prof. dr. Žmavca. Zahtevajmo ob vsaki priliki slovenskega vseučilišča v Ljubljani!

Oddaja gozdnih sadik. V č. kr. gozdni drevesnici v Ljubljani odda se še večje število triletnih smrekovih sadik po 4 K za tisoč takih sadik. V tem so že všteti troški za izkopavanje, zavijanje in pošiljatev do kolodvorov oziroma poštinih uradov v Ljubljani. Naročila sprejema do 1. marca t. l. č. kr. deželno gozdno nadzorstvo v Ljubljani. Tem naročilom pa je treba obenem priložiti tudi omenjeni znesek.

Za kmetijski pouk. Z ozirom na to, da se je lanski mlekarški tečaj na Vrhniki dobro obnesel, sklenil je deželni odbor kranjski, da priredi tudi letos tak mlekarški tečaj. Vršil se bo zopet na Vrhniki in sicer počenši s 15. aprilom tekom 5 mesecev. Sprejeti bo mogoče k večjemu 14 učencev, da bo imel vsak posameznik priliko se bolje izvežbati. V pošttev pridejo v prvi vrsti Kranjci, le če se teh dovolj ne oglasi — drugi Slovenci. Dvanajst učencev dobi lahko ustanove: 6 po 200 kron in 6 po 100 kron.

V zadnji številki smo omenili gospodinske šole, ki jih namerava deželni odbor. Sedaj je sklenjeno, da bo prva taka šola tudi na Vrhniki. Trajala bo eno leto in bo namenjena dekletom iz širše okolice. Med največjim poljskim delom šola preneha, da se dekleta ne odtegnejo domačemu delu. Učile se bodo vseh del gospodinjstva kakor kuhanja, šivanja, pranja, kruh peči, vrt obdelavati itd., sploh vsega, česar potrebuje umna gospodinja.

Sklep deželnega odbora je eminentne važnosti, saj pravi pregovor, da dobra gospodinja podpira tri vogle.

Šola ne bode urejena tako, da bi se v njej morda vzgajalo kake »gospodične«, ampak gospodinje, ki bodo ljubile domače kmetško delo. Vodil bo gospodinjstvo šolo gosp. nadzornik Legvart, poučevale pa bodo izvežbane šolske sestre.

Šola se otvori definitivno 15. marca ter traja 1 leto, izvzemši nekaj tednov med velikim poljskim delom.

Prvo leto bo mogoče sprejeti 45 učenk, ki bodo obiskovale šolo v treh skupinah po 15 učenk po dva dneva v tednu. Pouk bo brezplačen, le za hrano bo plačati po 50 h na dan, torej 1 K na teden. Sprejemajo se le dekleta, ki so izpolnila 16 let.

Trtni les za krmo. Izkušnje v raznih deželah, posebno na Francoskem so pokazale, da je zmlet trtni les (lesni zdrob) prav tečna in redilna krma za govejo živino. To je napotilo kmetijsko ministerstvo, da bo postavilo brezplačno 12 strojev za mletje trtnega lesa z vitlovo ali pa vodno gonilno močjo v raznih vinorodnih krajih naše dežele, da jih vinogradniki proti mali odškodnini za gonilno moč in postrežbo lahko rabijo. Našim gospodarjem bo to posebno letos dobro došlo,

ker jim primanjkuje druge krme. Že sedaj se opozarjajo gospodarji na to, naj pri obrezovanju trt ne mečejo proč odpadlega rezja, ampak je dobro potlačeno spravijo na senčnat kraj, da ostane sveže in pa sočno.

Zavarovalnica za živino. Med nujnimi predlogi, ki so bili stavljeni v zadnjem zasedanju kranjskega deželnega zbora in ktere je priobčil tudi naš list, je bil tudi predlog za ustanovitev deželne zavarovalnice za živino.

Na podlagi tega predloga se je vršila pri deželnem odboru enketa o živinskem zavarovanju, h kateri je bilo povabljenih več strokovnjakov. — Državni poslanec vodja in svetnik Povše je pojasnil zakonsko predlogo o kužnih boleznih, na podlagi ktere bi država prevzela odškodnino za pobito okuženo živino.

Po daljšem posvetovanju se je načeloma sklenilo: po deželi bodi snovanje zavarovalnice svobodno v obliki zadrug. Dežela pa ustanovi zavarovalnico, ki bodi središče krajevnih zavarovalnic, ki se jim pusti lastno upravo. Visokost premij se določi primerno krajevnim razmeram. Zavaruje se živina tudi proti kužnim boleznim. Zavarovalnica za konje bode ločena od onih za govejo živino: prešiči so od zavarovanja izvzeti. Vršila pa se bodo še temeljita posvetovanja, predno pride zadeva pred deželni zbor.

Koliko stane vojna. Živimo v takih časih, da nam vsak dan lahko prinese vojno presenečenje, grom pušk in topov. Zanimalo bo tudi naše čitatelje izvedeti, koliko so veljale zadnje velike vojne, na katere se še mnogi spominjamo.

Veljala je francosko-nemška vojska leta 1870 in 1871. Nemce od začetka pa do podpisa mirovne pogodbe, skup 305 dni — 2065 milijonov kron ali na dan 6-7 milijona, 7 K za vsakega vojaka na dan.

Francijo pa je veljala vojna 9-8 milijard; v tej svoti je všteta tudi vojna odškodnina v znesku 5 milijard, čisti vojni troški pa 1805 milj. K, ali 7-4 milj. K na dan, skupaj 245 dni.

Troški rusko-japonske vojne so stali Ruse 3390, Japonce pa 2860 milj. K.

Če štejemo naše bojne čete z 1 in pol milijona v bojni črti, pol milijona pa v posadkah in etapah, torej vseh skoro dva milijona mož, in vzamemo na vsakega po 7 K na dan, veljal bi naš vsak dan vojne 14, na mesec 420, na leto ogromnih 5110 milijonov. V tem znesku pa niso obseženi vojni izdatki občinam, železnicam in drugim podjetjem; za podpore družinam vojakov, za invalide in vdove ter sirote, niti ogromna škoda, ki jo provzroča vojna sploh na blagu in premoženju.

In kar je največ: precehniti se ne da največji zaklad: na tisoče človeških življenj, ki jih uniči vojna. Bog nas je obvaruj!

Listnica uredništva.

Svojimi cenjenim čitateljem in naročnikom naznanjamo vljudno, da bomo na razna vprašanja, ki so nam došla zadnji čas, odgovorili v prihodnjih številkah.

Nepričakovana in vsestranska zaposlenost našega urednika je vzrok, da tega nismo bili vstanu storiti že popred.

Prošimo torej blagohotnega potrpljenja; odgovorilo se bode točno na vsa vprašanja. Uredništvo.